

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2ObdoV/9/2018
Identifikačné číslo spisu: 7005201546
Dátum vydania rozhodnutia: 11.12.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Pepelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:7005201546.1

ROZSUDOK

D. súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Pepelovej a členiek senátu JUDr. Aleny Prieceleovej, JUDr. Kataríny Pramukovej, Mgr. Ľubomíry Kúdelovej a JUDr. Gabriely Mederovej, v právnej veci žalobcu: Nákupné centrum, s. r. o., so sídlom Lazaretská 12, Bratislava, IČO: 35 700 831, právne zastúpený advokátom JUDr. Martinom Salokom so sídlom Zvonárska 8, Košice, proti žalovanému: Ing. Alexandra Chapčáková, M. Nešpora 11, Prešov, správkyňa konkurznej podstaty úpadcu BIANCO NEGRO HOLDING, spol. s r. o. v likvidácii, so sídlom Pražská 2, Košice, IČO: 31 338 429, právne zastúpený Advokátskou kanceláriou JUDr. Katunský, JUDr. Kuzma a spol. so sídlom Floriánska 16, Košice, o určenie pravosti prihlásenej pohľadávky, vedenej na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 1Cbi/74/2005, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. k. 2Obo/29/2016-139 zo dňa 31. januára 2018, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie z a m i e t a .

II. Žalovaný m á proti žalobcovi n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach ako súd prvej inštancie (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „krajský súd“) rozsudkom č. k. 1Cbi/74/2005-117 z 27. apríla 2016 vo výroku I. určil, že pohľadávka žalobcu, prihlásená do konkurzného konania vedeného na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 3K/183/2002 vo výške 49 360,89 Eur, je po práve so zaradením do 1. triedy a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (II. výrok). Žalobcovi zároveň uložil povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania - trovy právneho zastúpenia vo výške 327,38 Eur (III. výrok).

2. Prihlásenú pohľadávku žalobca vyvodzoval zo Zmluvy o nájme pozemku uzavretej medzi Bratislavskými tlačiarňami, a. s. ako prenajímateľom a BIANCO NEGRO HOLDING, spol. s r. o. ako nájomcom. Následne spoločnosť BIANCO NEGRO HOLDING, spol. s r. o. (ďalej aj „úpadca“) ako nájomca Zmluvou o dlhodobom podnájme pozemku uzavretou dňa 29. 01. 1998 (ďalej len „Zmluva o dlhodobom podnájme“) prenechala žalobcovi ako podnájomcovi predmetné pozemky do dlhodobého podnájmu, a to na dobu určitú - 30 rokov. Žalobca mal za to, že táto pohľadávka je pohľadávkou

podmienenou, ktorú prihlásil do konkurzu a ktorá je viazaná na odkladaciu podmienku, a to ukončenie Zmluvy o dlhodobom podnájme pozemku, na základe ktorej skutočnosti vznikne žalobcovi voči úpadcovi pohľadávka na vrátenie ešte nespotrebovaného nájomného za obdobie od platného ukončenia zmluvného vzťahu založeného Zmluvou o dlhodobom podnájme pozemku do 31. 01. 2028. Krajský súd považoval žalobu v časti, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že pohľadávka vo výške 4 850 454,86 Eur, predstavujúca nespotrebované nájomné, je oprávnená a zistená so začlenením do I. triedy, za nedôvodnú, keďže žalobca predmet nájmu naďalej užíva.

3. O odvolaní žalobcu proti tomuto rozhodnutiu, ako súd odvolací, rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom č. k. 2Obo/29/2016-139 zo dňa 31. januára 2018 tak, že rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Cbi/74/2005-117 z 27. apríla 2016 v napadnutej časti jeho druhého a tretieho výroku potvrdil.

4. V dôvodoch svojho rozhodnutia zdôraznil, že za podmienené pohľadávky zákon č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení platnom a účinnom v rozhodnom čase (ďalej len „ZKV“) vyhlasuje skupiny podmienených pohľadávok, ktoré je možno rozdeliť na: a) podmienené pohľadávky podľa § 36 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“ alebo „OZ“); b) budúce pohľadávky ručiteľov dlžníka úpadcu, spoludlžníkov úpadcu, záložcov úpadcu a iných osôb, ktoré budú po vyhlásení konkurzu plniť za úpadcu; c) iné pohľadávky, ktoré zákon vyhlasuje z hľadiska ich prihlasovania za podmienené pohľadávky.

4.1. Veriteľ podmienenej pohľadávky môže uplatňovať svoje práva, až keď správcovi konkurznej podstaty úpadcu (ďalej len „správca“) preukáže vznik podmienenej pohľadávky, ak zákon neustanovuje inak (§ 20 ods. 2 ZKV). Je možné konštatovať, že pohľadávka veriteľovi v zásade vznikne splnením podmienky, pričom ZKV pri uplatňovaní pohľadávok z podmienených právnych úkonov, v zmysle ich logického výkladu, osobitne upravuje len prihlasovanie tých pohľadávok, ktorých vznik je viazaný na splnenie odkladacej podmienky. Z uvedeného dôvodu nebola podľa odvolacieho súdu (zrejme relevantná - pozn. dovolacieho súdu) námietka odvolateľa, že skončením podnájomného vzťahu nemá právnu možnosť domáhať sa vydania neskonzumovaného nájomného, nakoľko vyhlásenie konkurzu na majetok úpadcu nie je tou skutočnosťou, ktorá spôsobuje zmenu alebo zánik právneho vzťahu nájomcu a podnájomcu. Žalobca má možnosť uplatniť si vrátenie prípadného bezdôvodného obohatenia po zániku nájomnej zmluvy, či už zo strany nájomcu alebo podnájomcu až do zániku úpadcu (vymazaním z Obchodného registra), resp. právoplatného rozhodnutia o rozvrhu výťažku.

4.2. Predmetom odvolacieho konania bola pohľadávka, ktorú odvolateľ vyvodil zo Zmluvy o dlhodobom podnájme pozemku, a to v prípade, kedy by došlo k ukončeniu tejto zmluvy a malo by dôjsť k vráteniu ešte nespotrebovaného nájomného. Žalobca predmetnú prihlásenú pohľadávku považoval za podmienenú, nakoľko podľa jeho názoru splnenie účinkov vzniku nároku na bezdôvodné obohatenie je viazané na rozhodnutie správcu o zrušení, resp. vypovedaní Zmluvy o dlhodobom podnájme. Z dikcie ustanovenia § 20 ods. 2 tretia veta ZKV vyplýva, že pri odkladacej podmienke účinnosť inak platného právneho úkonu, v danom prípade ide o povinnosť úpadcu vrátiť bezdôvodné obohatenie žalobcovi, závisí od neistej, neznámej skutočnosti, o ktorej účastníci právneho úkonu (Zmluvy o dlhodobom podnájme) nevedia. Žalobca však neoznačil žiadnu neistú skutočnosť vzťahujúcu sa k právnenému vzťahu medzi ním a úpadcom. Právna skutočnosť, ktorú žalobca označil za podmienku, nemá podľa odvolacieho súdu náležitosti spôsobujúce podmienenosť pohľadávky. Možnosť vypovedať Zmluvu o nájme vyplýva priamo zo zákona, konkrétne ustanovenia § 14 ods. 3 ZKV, a nie je teda právnou skutočnosťou náhodilou a neznámou. Uvedený právny vzťah (Zmluva o dlhodobom podnájme) medzi stranami pretrváva a predmetný pozemok žalobca stále užíva. Vzhľadom k uvedenému je preto zrejmé, že žalobcom uplatnenú pohľadávku nie je možné subsumovať pod takú podmienenú pohľadávku, ktorú by upravoval ZKV v znení účinnom ku dňu vyhlásenia konkurzu (k 30. 04. 2003 - pozn. dovolacieho súdu). V takomto prípade potom ide o nárok upravený všeobecnou právnou úpravou, ktorý by bolo možné uplatniť cez inštitút vydania bezdôvodného obohatenia.

5. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dňa 22. mája 2018 dovolanie a navrhol zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie a vec vrátiť súdu prvej inštancie na nové konanie a rozhodnutie.

6. Dovolateľ prípustnosť dovolania vyvodil z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/, b/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“ alebo „Civilný sporový poriadok“).

6.1. Dovolateľ považuje v konaní za rozhodujúce právne posúdenie, či ním uplatnená (a žalovaným popretá) pohľadávka v konkurznom konaní podľa § 20 ods. 1 ZKV v spojení s § 20 ods. 2 veta druhá ZKV je podmienenou pohľadávkou alebo nie (§ 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p.).

7. Podľa dovolateľa prípady pri riešení obdobnej otázky pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, per analogiam, je možné vidieť v rozhodnutí Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4CoKR/6/2013, Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43Cob/216/2012 a v náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 578/2015 (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.).

7.1. Z napadnutého rozhodnutia podľa názoru dovolateľa nie je možné vyvodiť, akým spôsobom súd dospel k záveru, že iba v prípade ukončenia podnájomného vzťahu by sa mohol dovolateľ domáhať vydania prípadného bezdôvodného obohatenia. Súdny zrejme opomenuli zohľadniť skutočnosť, že prenajímateľ - úpadca sa nachádza v konkurznom konaní a hoci doposiaľ nedošlo k ukončeniu podnájomného vzťahu, nie je zjavné, akým právnym inštitútom by mal dovolateľ v konkurznom konaní (ako *lex specialis* ku všeobecnej právnej úprave) uplatňovať v budúcnosti vydanie neskonsumovaného a už ním zaplateného nájomného vyplývajúce mu z podnájomného vzťahu, rovnako tak to platí aj pre vydanie bezdôvodného obohatenia. Takýto záver súdov je dokonca *contra legem*, nemajúci žiadnu oporu v citovanej zákonnej norme, pretože v konkurznom konaní sa prihliada len na zistené pohľadávky, ergo žaloba dovolateľa na vydanie neskonsumovaného nájomného alebo na vydanie bezdôvodného obohatenia, by celkom zrejme nebola úspešná. V rovine polemiky, pre takúto eventualitu, by zrejme bol žalobca nútený uplatniť si svoju pohľadávku proti podstate, avšak len za predpokladu, že do toho času nebude konkurzné konanie skončené. Inými slovami, napadnuté rozhodnutie umožňuje žalovanému ukončiť konkurzné konanie bez toho, aby pohľadávka žalobcu, spočívajúca v neskonsumovanom nájomnom, mohla byť ním prihlásená v konkurznom konaní, pokiaľ do skončenia konkurzného konania súčasne nedôjde k ukončeniu podnájomného vzťahu. Žalobca sa tak rozhodnutím súdu dostáva do stavu právnej neistoty, a takéto rozhodnutie nemôže považovať za správne. Dovolateľ je toho názoru, že v konkurznom konaní, pre prípad, že by došlo k skončeniu podnájomného vzťahu, nemá právnu možnosť domáhať sa vydania neskonsumovaného nájomného a už vôbec nie vydania bezdôvodného obohatenia. Práve pre túto skutočnosť žalobca uplatňoval svoju pohľadávku ako podmienenú.

7.2. Podľa mienky dovolateľa pohľadávku z titulu práva na vrátenie nájomného zaplateného vopred, môže a musí veriteľ (žalobca - podnájomca v predmetnom prípade) prihlásiť do konkurzného konania vedeného na majetok dlžníka (úpadcu - nájomca), podľa § 20 ods. 1 a § 20 ods. 2 veta druhá ZKV už od začatia konkurzného konania, najneskôr však do uplynutia prekluzívnej lehoty určenej na prihlásenie pohľadávok veriteľov v uznesení súdu o vyhlásení konkurzu, ako pohľadávku viazanú na splnenie odkladacej podmienky spočívajúcej v tom, že správca konkurznej podstaty vypovedá zmluvu o dlhodobom podnájme pozemku po vyhlásení konkurzu na majetok dlžníka. Platí totiž rovnako, že na pohľadávky prihlásené z tohto titulu neskôr sa v konkurznom konaní nebude prihliadať. Podľa dovolateľa je zjavné, že jeho pohľadávka vzniká, resp. eventuálne vznikne až skončením zmluvy o dlhodobom podnájme, založeného právnym úkonom správcu konkurznej podstaty, a práve pre takéto prípady, ZKV upravuje a dáva jedinou možnosť dovolateľovi v podobe inštitútu podmienenej pohľadávky, ktorá by sa mala využívať práve v týchto prípadoch, kedy nárok veriteľa, inak spôsobilý k prihláseniu v konkurznom konaní na majetok úpadcu, iba vznikne v priebehu konkurzného konania (spravidla s poukazom na právne konanie ďalších osôb).

7.3. Dovolateľ je teda názoru, že jeho pohľadávka bola v dobe od vyhlásenia konkurzu do uplynutia prekluzívnej doby stanovenej súdom pre prihlásenie pohľadávok v konkurznom konaní, spôsobilá k prihláseniu. Ustanovenie § 20 ods. 2 veta druhá ZKV podľa dovolateľa dovoľuje prihlásiť do konkurzného konania i pohľadávku viazanú na podmienku, pričom poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej len „NS ČR“) sp. zn. 29ICdo/62/2014 z 31. 03. 2015. K otázke podmienenosti prihlásenej pohľadávky podľa dovolateľa nijako nebráni skutočnosť, že podnájomný vzťah medzi dovolateľom a úpadcom trvá. K uvedenému názoru poukazuje na rozhodnutie NS ČR KSPL 54 INS 8190/2012, 29 NS ČR 49/2013-P-14-16 z 30. 06. 2015, publikovanom v Sbírcе pod č. 11/2016,

v ktorom bola ustálená a publikovaná právna veta: „Pohľadávka z titulu práva na vrátení nájemného alebo jiné úhrady zaplacené predem môže věřitel (nájemce) prihlásiť do insolvenčného řízení vedeného na majetek dlužníka (pronajímatele) již od zahájení insolvenčného řízení, nejpozději však do skončení propadné přihlasovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku, jako vázanou na splnění odkladací podmínky spočívající v tom, že insolvenční správce vypoví nájemní smlouvu po prohlášení konkurzu na majetek dlužníka.“

8. Žalovaný vo svojom vyjadrení uviedol, že sa plne stotožnil so závermi odvolacieho súdu, že pohľadávka uplatnená na základe predmetnej zmluvy nie je pohľadávkou podmienenou, ale ide o zákonný nárok, na ktorý by mal žalobca právo, ak by došlo k ukončeniu daného zmluvného vzťahu. Je zrejmé, že podnájomný vzťah naďalej trvá, žalobca predmet nájmu naďalej užíva, a teda ani výška žalobcom tvrdenej pohľadávky už nie je totožná s tou, ktorú uviedol vo svojom žalobnom návrhu zo dňa 08. 03. 2005, nakoľko sa výška vopred uhradeného nájomného každým mesiacom znižuje. Na základe uvedeného navrhuje, aby dovolací súd dovolanie zamietol.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací [(§ 35 C. s. p.), ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“], po zistení, že dovolanie podala strana, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.) zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je nedôvodné.

10. Podľa ustanovenia § 419 C. s. p. dovolanie je prípustné voči rozsudku odvolacieho súdu, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí výlučne do právomoci dovolacieho súdu (viď k tomu napr. III. ÚS 474/2017). V tejto súvislosti osobitne platí, že len dovolací súd, bude rozhodovať o naplnení predpokladov prípustnosti dovolania definovaných v jednotlivých ustanoveniach Civilného sporového poriadku (obdobne aj I. ÚS 438/2017).

11. Prípustnosť dovolania v danej veci bola žalobcom vyvodzovaná ustanovením § 421 ods. 1 písm. a/ b/ C. s. p.

12. Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p), resp. ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p).

13. Dovolací súd zdôrazňuje, že prípustnosť dovolania v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. nie je viazaná na odklon odvolacieho súdu od akéhokoľvek rozhodnutia najvyššieho súdu, ale len od takého, v ktorom najvyšší súd rozhodoval v postavení dovolacieho súdu. Dovolateľom uvedené rozhodnutia sú však rozhodnutiami krajských súdov, resp. ústavného súdu. Odkázaním na rozhodnutia odvolacích (krajských) súdov, či ústavného súdu tak dovolateľ neoznačil rozhodnutia dovolacieho súdu vyjadrujúce právne názory, od ktorých sa mal odvolací súd odkloniť a zaujať iný právny názor. Zároveň je potrebné uviesť, že všetky predmetné rozhodnutia sa týkali právnej úpravy zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZKR“), ktorá je odlišná od právnej úpravy ZKV, a preto je na predmetný spor neaplikovateľná. Žalobca teda v tejto časti nevymedzil dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 C. s. p. Dovolací súd z uvedeného dôvodu konštatuje, že je neopodstatnená argumentácia žalobcu, podľa ktorej sa odvolací súd riešením právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, nakoľko táto nemôže byť vyjadrená predmetnými rozhodnutiami.

14. Najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. je prípustné. Právna otázka nastolená dovolateľom, doposiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte riešená nebola, pričom dovolací dôvod bol vymedzený v súlade s ustanovením § 432 ods. 2 C. s. p.

15. Podľa § 14 ods. 3 ZKV nájomnú zmluvu uzavretú úpadcom s výnimkou zmluvy o nájme bytu je správca oprávnený vypovedať v lehote ustanovenej zákonom alebo dohodnutej v zmluve, a to aj v prípade, že bola dohodnutá na určitý čas.

15.1. Podľa § 20 ods. 1 ZKV veritelia dlžníka prihlásia svoje pohľadávky v lehote určenej v uznesení o vyhlásení konkurzu, a to aj vtedy, keď sa o nich vedie súdne alebo iné konanie podľa osobitných predpisov; to sa vzťahuje aj na veriteľov, ktorí podali návrh na vyhlásenie konkurzu. V prihláške uvedú číselne výšku pohľadávky, jej príslušenstva, skutočnosti, na ktorých sa prihláška zakladá, aké poradie pre svoju pohľadávku požadujú a skutočnosti, ktorými môže byť pohľadávka preukázaná. Súčasne uvedú, či si uplatňujú oddelené uspokojenie (§ 28) s presným označením veci, na ktorú sa viaže právo oddeleného uspokojenia.

15.2. Podľa § 20 ods. 2 ZKV pohľadávku treba uplatniť v slovenskej mene. Ak nie je pohľadávka uplatnená v slovenskej mene, jej výška sa určí prepočtom podľa kurzu peňažných prostriedkov v cudzej mene vyhláseného Národnou bankou Slovenska, platného v deň vyhlásenia konkurzu. Ak veriteľ uplatní podmienenú pohľadávku, uvedie i podmienku, od ktorej splnenia závisia účinky právneho úkonu. V prihláške pohľadávky, o ktorej sa vedie spor, veritelia označia súd a uvedú spisovú značku; pri vykonateľných pohľadávkach pripoja aj rovnopis rozhodnutia (exekučný titul).

15.3. Podľa § 31 ods. 3 ZKV pohľadávkami proti podstate sú

- a) pohľadávky, ktoré vznikli po vyhlásení konkurzu a sú splatné v priebehu konkurzu, a
- b) pohľadávky podľa odseku 4, ktoré vznikli a sú splatné tri mesiace pred vyhlásením konkurzu a v priebehu konkurzu.

15.4. Podľa § 36 ods. 1 OZ (účinného ku dňu vyhlásenia konkurzu) vznik, zmenu alebo zánik práva či povinnosti možno viazať na splnenie podmienky. Na nemožnú podmienku, na ktorú je zánik práva alebo povinnosti viazaný, sa neprihliada.

15.5. Podľa § 36 ods. 2 OZ podmienka je odkladacia, ak od jej splnenia závisí, či právne následky úkonu nastanú. Podmienka je rozvazovacia, ak od jej splnenia závisí, či následky, ktoré už nastali, pominú.

16. Dovolací súd uvádza, že použitie ustanovenia § 14 ods. 3 ZKV je pre daný spor irelevantné, pretože aj napriek tomu, že správca mal oprávnenie z tohto ustanovenia vyplývajúce, aj keď bol úpadca nájomcom (v rámci podnájomného vzťahu), uvedené ustanovenie a jeho využitie má dopadať na situácie/právne vzťahy, ktoré mohli vzniknúť pred vyhlásením konkurzu špekulatívnym konaním za účelom odobratia majetkového substrátu z následne vzniknutej podstaty. V predmetnom konaní sa však nejedná o takýto prípad. Zároveň správca je povinný postupovať pri výkone svojej funkcie s odbornou starostlivosťou (§ 8 ods. 2 ZKV), z čoho jednoznačne možno dovodiť, že nebude mať záujem na vypovedaní podnájomnej zmluvy, následkom čoho by bol nútený vrátiť žalobcovi vopred zaplatené a neskonzumované nájomné a tým tak zmenšiť majetok podstaty. Konkrétne ustanovenie tak nemožno aplikovať na daný prípad.

17. Následne považuje dovolací súd za potrebné vyjadriť sa k podpornej argumentácii odvolacieho súdu delením podmienených pohľadávok do troch kategórií na: 1/ podmienené pohľadávky podľa § 36 Občianskeho zákonníka; 2/ budúce pohľadávky ručiteľov dlžníka úpadcu, spoludlžníkov úpadcu, záložcov úpadcu a iných osôb, ktoré budú po vyhlásení konkurzu plniť za úpadcu; 3/ a iné pohľadávky, ktoré zákon vyhlasuje z hľadiska ich prihlasovania za podmienené pohľadávky (v ďalšom texte budú pre prehľadnosť uvádzané ako „pohľadávky prvej, druhej a tretej kategórie“, je však potrebné mať na zreteli, že táto kategorizácia vychádza z právnej úpravy ZKR - pozn. dovolacieho súdu).

17.1. Takéto delenie podmienených pohľadávok je možné aplikovať na právnu úpravu ZKR, ktorá je od právnej úpravy ZKV zásadne odlišná v otázke toho, čo možno považovať za podmienenú pohľadávku, ktorú za takú určí samotný zákonodarca v právnej úprave (napr. § 45 ZKR). V právnej úprave ZKV zákonodarca neurčuje žiadny konkrétny druh pohľadávky (druhá a tretia kategória podmienených pohľadávok v zmysle bodu 17.) za podmienenú (z hľadiska jej prihlasovania). ZKV teda výslovne neupravuje ako podmienené pohľadávky budúce pohľadávky ručiteľov dlžníka úpadcu, spoludlžníkov úpadcu, záložcov úpadcu a iných osôb, ktoré budú po vyhlásení konkurzu plniť za úpadcu, rovnako tak, ako neupravuje ako podmienenú pohľadávku ani prípad nájomného alebo akejkoľvek inej úhrady zaplatenej vopred.

17.2. Predmetné delenie do troch kategórií je zrejme prevzaté z komentára k ZKR (k tomu vid' aj: Ďurica, M., Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár, 2. vydanie. Praha: C. H. BECK, 2015), a to konkrétne k ustanoveniu § 28, resp. § 35, v rámci ktorého je mimo iného napríklad jednoznačne uvedené, že za podmienené pohľadávky tretej kategórie sa považujú napr. pohľadávky, ktoré vzniknú po odstúpení zmluvnej strany podľa § 45 ZKR. Uvedené ustanovenie § 45 ZKR s jednoznačným vymedzením, že v ňom uvedené pohľadávky je potrebné si prihlásiť ako podmienené, však v právnej úprave ZKV úplne absentuje. Uvedené delenie podmienených pohľadávok je preto síce aktuálne v podmienkach konkurzov, na ktoré sa vzťahuje právna úprava ZKR, nie však právna úprava ZKV.

17.3. Vyššie uvedené pohľadávky (bod 17.1.) nepredstavujú pohľadávky, ktorých vznik by viazali na splnenie odkladacej podmienky priamo účastníci záväzkového vzťahu a zároveň ich povahu, ako podmienenej pohľadávky, nemožno explicitne dovodiť ani zo znenia textu zákona účinného v danom čase a aplikovateľného na predmetnú vec.

18. Zároveň aj samotný dovolateľ potvrdzuje v dovolaní, že v uvedenom prípade nejde o pohľadávku, ktorej vznik viazali na splnenie odkladacej podmienky účastníci záväzkového vzťahu (t. j. úpadca v postavení nájomcu a dovolateľ v postavení podnájomcu). Podľa dovolateľa tak ostáva určit', či takýto nárok je konštruovaný ako pohľadávka viazaná na splnenie odkladacej podmienky zákonom (to sú v zásade v zmysle ZKR podmienené pohľadávky druhej a tretej kategórie).

18.1. Ako už bolo uvedené v bode 17.1., ZKV neurčuje ani jeden druh pohľadávky ako podmienenú. V zmysle na vec aplikovateľnej právnej úpravy existuje možnosť uplatniť si pohľadávku ako podmienenú (§ 20 ods. 2 ZKV) za splnenia dvoch podmienok - uvedenie podmienky, od ktorej splnenia závisia účinky právneho úkonu a prihlásenie pohľadávky v lehote podľa § 20 ods. 1 ZKV.

18.2. Vzhľadom k tomu, že zákonodarca umožnil prihlásiť si určité druhy pohľadávok ako podmienené a žiadnym spôsobom normatívne nevymedzil, aké druhy pohľadávok sa takýmto spôsobom môžu prihlásiť, je potrebné pri každej takto prihlásenej pohľadávke posúdiť, či sa môže považovať za podmienenú alebo nie.

18.3. O tom, že medzi podmienené pohľadávky patria tie podľa § 36 OZ nie je sporné vychádzajúc z dostupnej literatúry (vid' Ďurica, M., Zákon o konkurze a vyrovnaní. Úplné znenie zákona s komentárom a judikátmi. Prvé vydanie. Žilina: Poradca podnikateľa, str. 169), na ktorú nadväzuje aj rozhodovacia činnosť najvyššieho súdu (napr. rozsudok sp. zn. 4Obo/11/2010). Ako vyplýva z vyššie uvedeného, o takýto druh podmienenej pohľadávky však v konkrétnom prípade nejde, čo uviedol aj samotný dovolateľ.

18.4. Vzhľadom k uvedenému bude preto potrebné posúdiť, či povahu uvedených pohľadávok (druhej, ale najmä tretej kategórie), ako pohľadávok podmienených, je možné dovodiť zo zákona iným spôsobom, ako gramatickým výkladom, ktorý za danej situácie neponúka konkrétny návod, akým spôsobom danú problematiku posudzovať. Uvedený postup zároveň nie je zřejmý ani z dôvodovej správy zavádzajúcej do zákonného textu pojem „podmienená pohľadávka“, preto nie je možné počítať ani s vedomosťou o úmysle zákonodarcu pri zakotvovaní tohto inštitútu do právnej úpravy ZKV.

19. Pri zodpovedaní otázky, či dovolateľom uplatnená a žalovaným popretá pohľadávka v konkurznom konaní podľa § 20 ods. 1 ZKV v spojení s § 20 ods. 2 veta druhá ZKV je podmienenou pohľadávkou, alebo nie, je potrebné dôsledne vychádzať zo znenia právnej úpravy relevantnej v danom čase.

19.1. Hoci by sa, s ohľadom na následnú zmenu právnej úpravy smerujúcej k tomu, aby sa takýto typ pohľadávky prihlasoval do konkurzu (podľa ZKR) ako pohľadávka podmienená a taktiež inšpirujúc sa českou právnou úpravou a na ňu nadväzujúcou judikatúrou, mohlo zdať, že skutočne sa jedná o podmienenú pohľadávku, v konkrétnom prípade dovolací súd zdôrazňuje nasledovné skutočnosti.

20. Vzhľadom k odlišnosti konkurznej právnej úpravy v Českej republike účinnej v čase vyhlásenia konkurzu, nie je možné aplikovať, resp. pri zodpovedaní nastolenej právnej otázky sa inšpirovať českou právnou úpravou. Uvedené platí o to viac pre právnú úpravu obsiahnutú v insolvenčnom zákone a z nej vychádzajúcu judikatúru, ktorá je diametrálne odlišná od relevantnej právnej úpravy ZKV v danom čase. Z toho dôvodu nie je možné prihliadať na judikatúru NS ČR prezentovanú dovolateľom v jeho dovolaní.

21. Relevantná právna úprava ZKV nedefinovala, čo konkrétne má byť považované za podmienenú pohľadávku a ako už bolo vyššie uvedené (v bode 18.4.), nevyplýva to ani z dôvodovej správy k

zákonu, ktorým sa novelizoval ZKV a zaviedol sa do textu zákona tento pojem. Zároveň z dostupnej literatúry vzťahujúcej sa k predmetnému ustanoveniu (viď bod 18.3.) je zrejmé len, že má ísť o podmienku v zmysle § 36 OZ (teda takú, od ktorej odvodzovali vznik pohľadávky samotní účastníci záväzkového vzťahu, a to v čase vzniku tohto vzťahu). Dovolaciemu súdu rovnako tak nie je známe ani konkrétne rozhodnutie najvyššieho súdu, ako súdu dovolacieho, ako aj odvolacieho, ktoré by sa uvedenou problematikou zaoberalo a dalo jednoznačnú odpoveď na to, či za podmienenú pohľadávku možno považovať pohľadávku na zaplatenie vopred zaplateného nespotrebovaného nájmu (zadefinovanú ako pohľadávku tretej kategórie podľa ZKR).

22. Vychádzajúc z uvedených východísk sa preto dovolací súd zamerl na pohľadávky druhej kategórie, reprezentovanej skupinou pohľadávok pod ktorú spadajú budúce pohľadávky ručiteľov dlžníka úpadcu, spoludlžníkov úpadcu, záložcov úpadcu a iných osôb, ktoré budú po vyhlásení konkurzu plniť za úpadcu. Takéto typy pohľadávok právna úprava ZKV neoznačovala za podmienené a rovnako tak ich nebolo možné viazať na splnenie odkladacej alebo rozvázovacej podmienky podľa § 36 OZ. Tieto pohľadávky preto museli byť prihlasované ako pohľadávky proti podstate § 31 ods. 3 písm. a/ ZKV, čo vyplýva napr. z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1ObdoV/7/2010, či rozsudku sp. zn. 2Obo/35/2011. Následne závery reprezentované judikatúrou vo vzťahu k tejto kategórii pohľadávok, vzhľadom k obdobnosti problému nedostatku jednoznačnosti právnej úpravy, ktorá by ich nespochybniteľne definovala ako podmienené pohľadávky (bod 17.1.), dovolací súd použitím analógie aplikoval (a to s ohľadom aj na ďalej uvedenú argumentáciu) aj na pohľadávky tretej kategórie.

23. K záveru o možnosti uplatniť si konkrétne pohľadávku, ako pohľadávku proti podstate, dovolací súd ďalej uvádza nasledovne:

23.1. Vo vzťahu k dovolateľovej argumentácii ohľadne skutočnosti, že napadnuté rozhodnutie umožňuje žalovanému ukončiť konkurzné konanie bez toho, aby pohľadávka žalobcu spočívajúca v neskonzumovanom nájomnom, mohla byť ním prihlásená v konkurznom konaní, pokiaľ do skončenia konkurzného konania súčasne nedôjde k ukončeniu podnájomného vzťahu, čím sa žalobca rozhodnutím súdu dostáva do stavu právnej neistoty, dovolací súd uvádza, že táto pohľadávka môže vzniknúť až skončením zmluvy o dlhodobom podnájme. Nakoľko k ukončeniu zmluvy o dlhodobom podnájme v priebehu konkurzného konania vôbec nemusí dôjsť, je pre žalobcu irelevantné, či by si takúto (naviazanú na neistú skutočnosť v budúcnosti) pohľadávku prihlásil ako podmienenú, alebo ako pohľadávku proti podstate (rovnako v priebehu konkurzného konania).

23.2. V tomto ohľade dovolací súd uvádza, že povinnosť vydať nájomcovi zostávajúcu časť vopred zaplateného nájomného za obdobie od skončenia nájomného vzťahu do uplynutia pôvodne dohodnutej doby nájmu je nárokom z bezdôvodného obohatenia. Nakoľko k vzniku takéhoto nároku dochádza v priebehu konkurzného konania, jedná sa o pohľadávku, ktorá vznikla po vyhlásení konkurzu a je splatná v priebehu konkurzu a preto je možné si takúto pohľadávku uplatniť ako pohľadávku proti podstate (možno teda naplniť dispozíciu právnej normy obsiahnutú v § 31 ods. 3 písm. a/ ZKV).

24. Zároveň, pokiaľ je teda možné si konkrétne, v budúcnosti eventuálne vzniknutú, pohľadávku uplatniť ako pohľadávku proti podstate a z právnej normy nevyplýva jednoznačne opak (že je potrebné si takýto prípadný nárok vzniknutý v budúcnosti uplatniť v lehote na prihlásenie pohľadávok prostredníctvom podmienenej pohľadávky), posúdenie celej problematiky sa tak následne ešte zúži na posúdenie toho, či má prednosť taký výklad zákona, ktorý by uprednostnil základný cieľ konkurzného konania - dosiahnuť (čo najväčšie) pomerné uspokojenie veriteľov z dlžníkovho majetku (pri podmienenej pohľadávke bude žalobca uspokojený paritne spolu s ostatnými dlžníkmi, teda nebude žiadnym spôsobom zvýhodnený), ktorý by svedčil podmienenej pohľadávke alebo výklad podporujúci argumentáciu, že takúto pohľadávku je možné po jej vzniku si uplatniť ako pohľadávku proti podstate (v takomto prípade dochádza k potlačeniu princípu parity a k zvýhodneniu konkrétneho veriteľa, avšak v medziach daných zákonom).

25. S ohľadom na uvedené (body 20 - 24.) je podľa názoru dovolacieho súdu potrebné preferovať výklad, z ktorého vyplýva, že v konkrétnom prípade sa nejedná o podmienenú pohľadávku. Tento záver je možné odvodiť od toho, že pokiaľ podmienené pohľadávky druhej kategórie podľa ZKR boli podľa právnej úpravy ZKV považované za pohľadávky proti podstate a nie podmienené pohľadávky, rovnaký

záver možno analogicky prijať aj vo vzťahu k tretej kategórii podmienených pohľadávok, kam by sa v zmysle ZKR zaradila aj pohľadávka na zaplatenie vopred uhradeného a nespotrebovaného nájmu. Pokiaľ je pohľadávka v zmysle ZKR zaradená do druhej kategórie podmienených pohľadávok považovaná v zmysle právnej úpravy ZKV za pohľadávku proti podstate, uvedené platí aj vo vzťahu k pohľadávke v zmysle ZKR zaradenej do tretej kategórie. Vo vzťahu k tejto kategórii je predmetný záver opodstatnený o to viac, že táto kategória je definovaná priamo výslovnou zákonnou úpravou, ktorá je typická pre ZKR, no pri ZKV absolútne absentuje.

25.1. Dovolací súd preto dospel k záveru, že opačným výkladom (preferujúcim takúto pohľadávku ako podmienenú) by neprípustným spôsobom nahrádzal zákonodarcu, ktorý svoju vôľu zaviesť druhú a tretiu kategóriu podmienených pohľadávok do zákonného textu jednoznačne vyjadril až v nasledujúcej právnej úprave zákona o konkurze a reštrukturalizácii, ktorú nie je možné aplikovať retroaktívne na konkurzné konania začaté počas účinnosti právnej úpravy ZKV. Pri prijatí tohto záveru zároveň dovolací súd zvážil aj skutočnosť, že v takomto prípade dôjde v konečnom dôsledku k potlačeniu princípu parity veriteľov, no nakoľko (ako už bolo uvedené v bode 23.2.) uplatnenie takejto pohľadávky, ako nároku z bezdôvodného obohatenia, ktorý vznikne v priebehu konkurzného konania, vzhľadom na pomerne širokú hypotézu právnej normy ZKV definujúcej pohľadávku proti podstate, je možné uplatniť ako pohľadávku proti podstate, tento princíp nemôže byť nadradený zákonnému textu právnej úpravy. Preto, pokiaľ je možné pohľadávku na vrátenie vopred zaplateného a neskonzumovaného nájomného uplatniť v zmysle § 31 ods. 3 písm. a/ ZKV ako pohľadávku proti podstate, nemožno preferovať taký výklad zákona, ktorý by takúto pohľadávku považoval za podmienenú, a to bez opory v konkrétnom texte právnej normy, len s ohľadom na zachovanie cieľu konkurzného konania a princípu parity veriteľov. Napokon pre samotného dovolateľa je takýto výklad v konečnom dôsledku priaznivejší.

26. S poukazom na uvedené dovolací súd konštatuje, že pohľadávka na zaplatenie vopred uhradeného a nespotrebovaného nájomného vyplývajúca zo zmluvy o dlhodobom podnájme (rovnako i v prípade zmluvy o dlhodobom nájme) nie je podmienenou pohľadávkou podľa § 20 ods. 1 v spojení s § 20 ods. 2 veta druhá zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní, ale je pohľadávkou proti podstate v zmysle § 31 ods. 3 písm. a/ tohto zákona, vyplývajúcou z nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktorá vznikla po vyhlásení konkurzu a je splatná v priebehu konkurzu.

27. Najvyšší súd vzhľadom na uvedené dospel k záveru, že konajúce súdy žalobcom uplatnenú pohľadávku správne právne posúdili tak, že v danom prípade sa nejedná o podmienenú pohľadávku podľa § 20 ods. 1 v spojení s § 20 ods. 2 veta druhá ZKV.

28. Nakoľko dovolanie smeruje proti vecne správne rozhodnutiu odvolacieho súdu, dovolací súd dovolanie žalobcu podľa ustanovenia § 448 C. s. p. ako nedôvodné zamietol.

29. O trovách dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd v súlade s ustanovením § 453 ods. 1 C. s. p. v spojení s § 255 ods. 1 C. s. p. tak, že úspešnému žalovanému priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. O výške náhrady trov dovolacieho konania žalovaného rozhodne súdny úradník súdu prvej inštancie (§ 262 ods. 2 C. s. p.).

30. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 5 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný žiadny opravný prostriedok.